

Mord och makt

Minns du mordet på president Kennedy 1963? Frågan har under de senaste dagarna dryftats frenetiskt bland oss femtioplussare och jag kan nästan säga som Runebergs Fänrik Stål, nämligen att "Jo, därom kan jag ge besked, Om herrn så vill, ty jag var med!" Jag skriver "nästan" eftersom jag då var en treplussare som fick höra om mordet när jag kom hemstultande från parken beledsagad av min storasyster.

Faktum är att Kennedy-mordet är mitt första samhällseliga minne. Varför var mina föräldrar och äldre syskon så nedslagna? Var Kennedy vår släkting? Varför mördas presidenter? Och när den utpekade mördaren i sin tur sköts av en nattklubbsägare vars pistol syntes på pressfotografiet berättade min far att även han skjutit med pistol i kriget. Sannerligen något att tänka på och under de följande dagarna lekte vi i parken turvis att vi var Kennedy, Oswald och Ruby.

Ungefär på samma sensationella nivå är alltså det mesta som serveras åt oss i medierna om Kennedy-mordet. Vapentechnologi, strittande hjärnsubstanser, konspirationsteorier. Analytiskt sinnade journalister och historiker har däremot redan länge fokuserat mera på Kennedys reella roll i kalla krigets historia. Bakom det tunna skiktet att glamour, medryckande retorik och kärleksaffärer fanns maktmänniskan Kennedy.

Han som uppnådde presidentämbetet med stora pengar, smarta PR-människor och ett stänk av uppriktig idealism. Han som tvingade sina krigstokiga generaler att avvärja Kubakrisen fredligt, han som tydligt krävde en avveckling av rasförtrycket i Förenta staterna. Och han som inte enbart var intelligent, snabb och representativ utan också slug, hemlighetsfull och lögnaktig.

De tre sistnämnda egenskaperna är inte precis sådana som det lönar sig skryta med i valkampanjer. Men enligt många forskare har de varit utmärkande för de amerikanska presidenter som klarat sig bäst i ämbetet. De slutna och principfasta Woodrow Wilson och Jimmy Carter var smärre katastrofer medan de extroverta och slipprigt ljugande Franklin D. Roosevelt, Kennedy och Clinton fick mera till stånd.

Denna machiavelliska tes kom osökt i tankarna när jag för några dagar sedan läste den amerikanska forskaren Karen Ericksons nyutkomna intervjubok *Tehtävä Helsingissä: Suomen johto syvähaastattelussa 1960*. Den unga och ledigt finsktalande studenten Karen Erickson intervjuade våren 1960 över 260 av våra ledande politiker och beslutfattare för sin doktorsavhandling om politiskt ledarskap. De ställde upp mot löfte om att utsagorna skulle hållas anonyma.

Det mest frapperande i dessa nu öppett identifierade intervjuer är hur cyniskt men samtidigt också intelligent och rättframt vår ledande beslutfattare med president Kekkonen i spetsen såg på maktens väsen och Finlands framtida utmaningar. I bakgrunden skymtade tydligt att en från maktkamp var på gång. Och att många hade fått nog av att Kekkonen så skrupelfritt använde utrikespolitiken för att uppnå och behålla presidentmakten.

Henrik Meinander, HBL 22.11.2013